

TENDINȚELE DE DEZVOLTARE DURABILĂ A POMICULTURII REPUBLICII MOLDOVA

*Vasile MLADINOI,
dr. în economie, conferențiar cercetător,
Mihail PROCUDIN,
cercetător științific, Institutul Științifico-Practic de
Horticultură și Tehnologii Alimentare*

Abstract. In the paper there are presented dynamic of main economic indicators which characterized of the fruit production in the republic of Moldova from the initial period of 21 century. There are analyzed tendencies of realization in the fruit production in whole country, as well as within economico-geo graphical zones and regarding group of fruit trees species: pome and stone species, nuts, small fruits etc.

Actualmente pomicultura Republicii Moldova reînnoiește perioada de renovare, care se caracterizează, pe de o parte, prin reorientarea producției de fructe conform cererii pieței moderne: (cerere-ofertă), iar pe de altă parte prin nivelul de intensificare, care în condițiile dezvoltării furtoase a progresului tehnico-științific, extinderii globalizării și integrării în economia mondială se efectuează la un nivel calitativ cu mult mai înalt (deoarece factorii principali ai intensificării: sortimentul, tehnologiile de cultivare, mecanizarea, irigarea chimizarea, materialele tehnologice, metodele și tehnica utilizării acestora, componenții infrastructurii etc.) în comparație cu anii 60-70 ai secolului 20, când conținutul principal al transformărilor întreprinse atunci consta în tranziția pomiculturii de la plantațiile pomicole tradiționale extensive la livezi de tip nou – intensive.

În perioada postprivatizare, care inițial s-a manifestat prin reducerea bruscă a tuturor indicatorilor economiei privind producția de fructe, începând cu a. 2001 în dezvoltarea pomiculturii tot mai întesit se evidențiază un șir de tendințe generale, care benefic contribuie ameliorării situației nefavorabile generate de criza economică îndelungată.

Obiectul investigațiilor a constituit starea și tendințele de dezvoltare a pomiculturii pe anii 2000-2009. Cercetările s-au efectuat conform metodelor statistico-economică, comparativă, monografică și a. Au fost utilizate materialele Biroului Național de Statistică, Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, rezultatele cercetărilor din perioada dată de timp.

Trecerea în revistă a dezvoltării pomiculturii postprivatizare confirmă, că perioada de tranziție la economia de piață negativ s-a răsfrânt asupra dezvoltării acestei ramuri. Greșelile comise în perioada privatizării plantațiilor pomicole, ca mijloace fixe de producție, nerespectarea tehnologiilor de cultivare, uzura fizică și morală a multor livezi, impactul altor factori nefavorabili au contribuit creerii în pomicultura țării a astfel de situații când randamentul lor din an în an de 2-3 ori era mai mic în comparație cu anii prosperi (tabelul 1).

Datele din tabel confirmă că:

- producția medie a plantațiilor pomicole și bacifere s-a stabilizat la nivel scăzut – de circa 3,36 t/ha;

- reducerea suprafeței plantațiilor pe rod cu 33,1 mii ha, și menținerea recoltei globale de fructe, practic, la același nivel, denotă, că în structura livezilor pe rod sunt plantații cu productivitate, care variază în limite considerabile – de la 0,4 t/ha pînă la 25-30 t/ha. Livezile cu productivitatea mizeră, în temei, aparțin gospodăriilor țărănești (de fermieri), productivitatea cărora de 1,4 ori sau cu 1,1 t/ha este mai mică de cît media pe republică;

Tabelul 1. Dinamica suprafeței plantațiilor pomicole, recoltei globale de fructe și producției medii pe anii 2000-2009 (toate categoriile de gospodării)

Indicatorii	Pe anii										În medie pe anii 2000-2009
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Suprafața totală mii ha din care	136,6	122,0	120,2	114,3	111,0	110,0	109,2	112,2	114,0	114,7	116,4
-plantații pe rod	129,0	118,1	116,8	108,0	103,6	103,5	102,1	101,2	99,0	95,9	107,7
Recolta globală de fructe, mii lei	255,4	317,1	327,1	617,2	430,4	386,2	329,2	277,2	370,5	308,0	371,8
Recolta globală de fructe de pe plantațiile pe rod, mii t	254,1	315,3	339,0	617,7	429,9	379,9	315,4	267,1	351,4	304,2	361,7
Producția medie, t/ha	2,0	2,67	2,82	5,71	4,15	3,67	3,09	2,64	3,55	3,17	3,36
Ponderea plantațiilor tinere,%	5,8	3,2	2,8	5,5	6,7	5,9	6,5	9,8	13,2	16,4	7,5

Sursa: Alcătuit de autor în baza datelor BNS și materialelor studiate.

- se efectuează renovarea lentă a livezilor. Astfel, ponderea plantațiilor tinere s-a mărit de la 2,8% în a. 2002 pînă la 16,4% în a. 2009. De notat ca, din lipsa de mijloace financiare la agenții economici, de fapt, se stopase plantarea livezilor noi. De exemplu, în a. 2000 pe țară s-a plantat numai circa 200 ha față de 15,5 mii ha în a. 1991. De la începutul mileniului se evidențiază tendința de extindere a plantațiilor noi. Astfel, în a. 2001 s-au plantat 0,7 mii ha, în 2002 și 2003 – cîte 0,9 mii ha, menținînd tendința de creștere acest indicator în 2009 a atins nivelul de peste 5 mii ha, dar necătînd la aceasta ponderea plantațiilor pe rod constituie 83,6%, valoare care esențial diferă de cea optimă;

- cu învechirea livezilor productivitatea lor diminuează. Gruparea economică a randamentului plantațiilor pomicole din gospodăriile țărănești (de fermieri) pe a. 2008 confirmă că productivitatea livezilor cu ponderea plantațiilor pe rod de circa 90% și peste constituie 1,2 t/ha față de 3,55 t/ha în medie pe țară.

Analiza mai detaliată a dezvoltării pomiculturii în dinamică din ultimii ani a contribuit evidențierii unui șir de tendențe generale, mai principale din care sunt:

1) Reducerea suprafeței plantațiilor pomicole și bacifere, care a demarat începînd cu anul 1994 de la 251 mii ha, efectuîndu-se cu ritmuri diferite (mai pronunțat în anii 1994-1997- în medie cîte 29 mii ha anual) și s-a menținut pînă în a. 2006, cînd s-a fixat la nivel de 109,2 mii ha. Aceasta a fost nu o reducere stihiiică, ci prevăzută în prima Concepție și Programul de dezvoltare a pomiculturii, elaborate de Institutul de Cercetări Științifice Selecție și Tehnologii pentru Pomicultură, (azi Secția Pomicultură a Institutului Științifico-Practic de Horticultură și Tehnologii Alimentare) în care pentru prima dată în perioada postbelică sarcinile tradiționale a economiei de comandă: ”de mărit”, „de extins” suprafețele etc. au fost substituite cu sintagma „de stabilizat suprafețele”. În acest context a fost argumentată suprafața de 150mii ha [1]. Ulterior realizările progresului tehnico-științific, potențialul productiv înalt al numeroaselor soiuri pomicole noi (în perioada postprivatizare sortimentul plantațiilor pomicole s-a lărgit de la 95 soiuri pînă la peste 350 în a. 2009, din care 123 soiuri admise pentru testare în condiții de producție [2]), cultivate la noi în țară și alți factori favorabili au generat necesitatea modificării acestor documente și elaborării proiectului Concepției și Programului de dezvoltare a pomiculturii pînă în a. 2020, în care se preconizează stabilizarea suprafeței plantațiilor pomicole la nivel de 100 mii ha.

Se preconizează din contul măririi nivelului de valorificare a factorilor intensificării sporirea productivității plantațiilor pomicole pînă la 13-14 t/ha și obținerea recoltei globale de fructe în jur de 1 mln.t. [3].

2) Mărirea investițiilor în pomicultură:

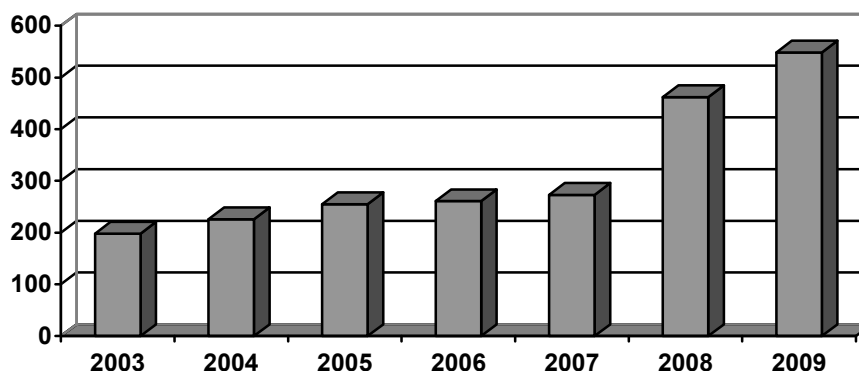

Fig.1 Dinamica investițiilor capitale privind înființarea plantațiilor perene pe anii 2003-2009

Sursa: Alcătuită de autor în baza datelor BNS

a) investițiilor capitale destinate înființării plantațiilor perene, inclusiv a plantațiilor pomicele și bacifere, ca mijloace fixe de producție. De menționat, că în ultimii ani volumul acestor investiții a avut tendința de creștere (figura 1). Astfel, indicatorul nominalizat în anul 2009 s-a mărit față de a. 2003 cu 350 mln. lei, constituind 548 mln. [4];

b) consumurilor în producție, care caracterizează nivelul intensității producției de fructe, exprimat prin valoarea consumurilor, repartizate la 1 ha de plantații pe rod.

Conform investigațiilor efectuate pe parcursul anilor 2001-2009 acest indicator are tendința de creștere după cum urmează:

- pe țară de la 2617 lei/ha pînă la 5965 lei/ha;
- pe zone economico-geografice, lei/ha, în limitele:
 - Nord – 2651-7513;
 - Centru – 2500-4637;
 - Sud – 2794-3205;
- pe grupe de specii, lei/ha, în limitele:
 - Sămînțoase – 2834-6946;
 - Sîmburoase – 2112-3415;
 - Nucifere – 22-82;
 - Bacifere – 2594-8768.

Rezultatele obținute confirmă, că intensitatea producției de fructe pe perioada investigată s-a mărit pe țară de 2,3 ori, inclusiv pe zona de Nord de 2,8 ori, Centru de 1,9 ori, Sud de 1,1 ori, pe grupe de specii: sămînțoase de 2,5 ori, sîmburoase – de 1,6 ori, nucifere – de 3,7 ori și bacifere – de 3,4 ori.

3) Îmbunătățirea structurii speciilor și sortimentului în cadrul fiecărei specii. Pe parcursul anilor 2001-2009 ponderea speciilor sămînțoase în deosebi a mărului s-a redus de la 62,5 % pînă la 58,2 %, iar cota culturilor nucifere s-a mărit de la 2,9% pînă la 7% și culturilor bacifere – de la 0,8 pînă la 1,0%. Esențial s-a mărit numărul soiurilor precoce la măr, prun, cais, piersic, căpșun etc. De exemplu, numai la speciile sămînțoase numărul acestor soiuri s-a dublat.

Ritmul de renovare a plantațiilor pomicele din ultimii 2-3 ani, dacă se vor menține, și, avînd în vedere principiul conceptual de dezvoltare durabilă a pomiculturii – stabilizarea suprafeței plantațiilor pomicele la nivel de 100 mii ha cu valorificarea superioară a factorilor de intensificare, permite să sperăm, că în viitorul apropiat plantațiile pomicele vor da un salt considerabil al productivității, iar renovarea radicală a plantațiilor pomicele se va realiza orientativ în anii 2016-2017, fapt, care va contribui

obținerii recoltelor stabile pe țară la nivel de 13-14 t/ha de fructe calitative și competitive și nivelului înalt al rentabilității producției.

Concluzii. Actualmente în pomicultura Republicii Moldova se efectuează măsuri importante privind ameliorarea situației nefavorabile, cauzate de criza economică îndelungată. Analiza minuțioasă a dezvoltării pomiculturii în dinamica confirmă, că în ultimii ani în ramură s-a manifestat un șir de tendințe generale: optimizarea suprafeței plantațiilor, renovarea lentă a livezilor, mărirea investițiilor în pomicultură atât a investițiilor capitale destinate înființării plantațiilor pomicole noi, cât și a consumurilor în producția de fructe, ameliorarea structurii speciilor pomicole în conformitate cu cererea pieței din contul reducerii esențiale a cotei speciilor sămânțoase mai ales a mărului și mărirea ponderii culturilor nucifere și bacifere.

Bibliografie

1. Mladinoi V. Concepția dezvoltării pomiculturii Republicii Moldova. Buletin informativ, ICȘITE, 1997, nr. 54, p. 4
2. Bajura F., Mladinoi V., Vasilascu I., și al. Analiza consumurilor de producție a fructelor în diferite categorii de gospodării agricole. Chișinău, SEFS, 2009, p. 48-54.
3. Rapcea M., Mladinoi V., Babuc V., Concepția dezvoltării pomiculturii Republicii Moldova pe anii 2002-2020, Chișinău, volumul 1, Iulian, 2002. p. 20-31.
4. Anuar statistic al Republicii Moldova, Chișinău, 2010, p. 327.